به مناسبت سوم می، روز جهانی آزادی مطبوعات
گزارش تحلیلی سازمان حمایت از خبرنگاران افغانستان

۳ May ۲۰۲۳ ۱۳ ثور ۱۴۰۲

نخست روز جهانی آزادی مطبوعات را به خبرنگاران و باورمندان آزادی بیان، تبریک عرض می‌داریم.

کمترازدو سال از فروپاشی جمهوری، دموکراسی وآزادی بیان در افغانستان می‌گذرد، در این دوره در کنار تخریب تمام ارزش‌های مدنی درافغانستان، اصل آزادی بیان، استقلال رسانه‌ها، حق دسترسی به اطلاعات و خبرنگاران بیشترین آسیب را دیده است.

روایت‌های اندوه‌بار چنین حکایت می‌کند:

در سه ماه نخست قدرت‌گیری طالبان، ۴۳ درصد رسانه‌ها فعالیت خود را متوقف کردند.

از هر ۵ خبرنگار بانو، ۴ تن (۸۴ درصد)، شغل خود را از دست داده‌اند.

در ۱۵ ولایت هیچ خبرنگار یا کارمند رسانه‌ای زن وجود ندارد.

تنها در یکسال گذشته، ۲ خبرنگار در داخل افغانستان کشته شده‌اند و ۵ خبرنگار دیگر در وضعیت بدی زندانی هستند.

پس از بازگشت طالبان، گزارش‌های نقض حقوق خبرنگاران ۲۳۷ بار پوشش رسانه.ای داده شده است. در مجموع ۹۴ خبرنگار بازداشت شدند که ۴۹ مورد دستگیری و آدم ربایی درکابل پایتخت کشور صورت گرفته است.

خبرنگاران درحین گزارش‌دهی ۳۰ بار مورد حمله های خشونت‌آمیز قرار گرفته اند و ٦ هفته قبل از نوشتن این تحلیل، ١٦ خبرنگار در یک انفجار در بلخ زخمی شدند.

یکی دیگراز جنبه‌های نگران کننده این وضعیت، مهاجرت گسترده خبرنگاران از کشور و مشکلاتی است که آنها در محیط مهاجرت با آن مواجه هستند. با تأسف باید گفت که خبرنگاران در پاکستان، ایران، هند و برخی دیگر از کشورهای منطقه با سرنوشتی مبهم روبرو هستند. در حالی‌که بسیاری از آنها مدارک قانونی برای اقامت در کشورهای میزبان ندارند، از بیکاری و مشکلات اقتصادی رنج می‌برند. این فشارها برخی از آنان را مجبور به فروش کلیه و اعضای بدن خودشان کرده است تا نزد فرزندانشان شرمنده نباشند. برخی دیگر نیز بنا به اتمام زمان ویزا و مدارک اقامتی توسط کشورهای میزبان دستگیر و اخراج شده اند.

Kiefernweg 63452 , 5, Hanau, Germany Email: official@ajso.org Cellphone: +4917876251O2

خبرنگارانی که به کشورهای غربی رسیده اند وضعیت نسبتا بهتری دارند، اما بزرگترین نگرانی آنها این است که ممکن است از حرفه خود دور بمانند و فعالیت‌هایی را انجام دهند که تجربه‌ای در آن ندارند. آنها چالش یادگیری زبان جدید، بهبود مهارت‌های حرفه‌ای و ادغام در یک محیط متفاوت را دلهره‌آور می‌دانند.

اگرچه تعداد دقیق روزنامه‌نگاران تبعید شده از کشور هنوز در دسترس نیست، اما تنها در پاکستان، حدود ۲۰۰ خبرنگار به همراه خانواده هایشان برای روشن شدن سرنوشت مبهم خود لحظه شماری می‌کنند.

در بحث کیفی فعالیت رسانه‌ای، چالش‌های خبرنگاران، عمیق‌تر و پیچیده‌تر است. تمام رسانه‌هایی که در داخل و خارج از افغانستان فعالیت می‌کنند، نگران محتوای کیفی تولیدات رسانه‌ای خویش هستند. خبرنگاران و رسانه‌های فعال درافغانستان از خودسانسوری شدید رنج می‌برند، هیچکس نمی‌تواند بدون تایید نظام حاکم چیزی بیان کند. درحالیکه برنامه‌های تفریحی، موسیقی، مناظره سیاسی و تحلیل مدنی از محتوای رسانه‌ها حذف شده است، در پوشش اخبار روزانه نیز منابع حکومتی حاضر به پاسخ‌گویی نیستند، اطلاعات نادرست، اخبار جعلی و شایعات بازارگرمی در شبکه‌های اجتماعی و بین مردم عام دارد.

صدای مردم در گلو خفه می‌شود و آزادی بیان به گونه‌ی فجیع قربانی شده است.

محتوای شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌های بین المللی از جنگ‌ها، قتل‌ها، ترورها، آدم ربایی‌ها، حوادث جنایی، تفتیش عقاید، دستگیری زنان و فعالان مدنی، آزار و اذیت سربازان سابق حکایت می‌کند. فقر و بیکاری هر روز گسترده‌تر می‌شود. تجارت مواد مخدر و حضور گروه‌های بنیادگرای تروریستی ناشناس و خارجی دلیل خستگی روحی و ناامیدی مردم است، اما هیچ گزارش موثقی منتشر نمی‌شود زیرا رسانه‌های شناخته شده‌ی بین المللی که مردم افغانستان در طول دهه‌ها با آن آشنا بودهاند مانند بی بی سی، صدای آمریکا، رادیو آزادی، دویچه وله و غیره در افغانستان مسدود یا محدود شده اند.

سقوط دموکراسی و آزادی بیان موجب بدبینی افکار عمومی مردم افغانستان در مورد سیاست‌های جامعه جهانی، راهبردهای سازمان ملل و کشورهای قدرت‌مندی شده که مردم افغانستان را در ستم طالبانی رها کرده اند. این باور که جامعه جهانی آنها را در حمایت از حقوق اساسی مانند دموکراسی، حقوق بشر، حقوق زنان، حق آموزش، آزادی بیان و آزادی رسانه‌ها تنها گذاشته است، برای ملت افغانستان آزاردهنده است.

اما هنوز در این افق گسترده‌ی یأس و تاریکی، بارقه‌های امید وجود دارد. خبرنگاران، کارشناسان روزنامه نگاری و استادان حوزه روزنامه‌نگاری که به کشورهای مختلف جهان تبعید شده اند از طریق تماس با رسانه‌ها و کارمندان آنها در داخل و خارج از افغانستان تلاش می.کنند تا ظرفیت‌های رسانه‌ای جدیدی ایجاد نمایند. این جمع با تکیه بر تخصص، تجربه و تعهد و با درک نیاز مبرم مردم افغانستان به اطلاعات درست در افغانستان، در ماه حوت سال ۲۰۲۲ سازمان حمایت از خبرنگاران افغانستان را در اروپا بنیان نهادند. این نهاد توانسته با دادخواهی از حقوق

خبرنگاران و رسانه‌ها در داخل و خارج از کشور ارتباطات گسترده‌ای با نهادهای بین المللی ایجاد نماید و تاکنون دستآوردهای چشمگیری داشته است از آن‌جمله:

- هماهنگی بین خبرنگاران افغان مقیم کشورهای مختلف جهان.
- ارتباط و همکاری با نهادها و سازمانهای مسلکی و مرتبط بین المللی برای حل مشکلات خبرنگاران افغانستان.
- ثبت و سازماندهی تمامی خبرنگاران افغان در یک پایگاه داده معیاری.
- ارسال نامه در مورد چالش‌های خبرنگاران با امضای ٦٠٠ خبرنگار افغان به دبیرکل سازمان ملل متحد، سازمان‌های بین المللی حقوق بشر، آژانس‌های بین المللی مهاجرت و سازمان‌های مرتبط.

جدای از این، یک تعداد اقدامات اساسی دیگر نیز در حال اجراست که برای حمایت و حفاظت از خبرنگاران افغانستان و ادامه‌ی فعالیت حرفه‌ای آنان آغاز شده است. در این میان، کمبود یک رسانه یا مرکز رسانه‌ای که متعهد به اخلاق حرفه‌ای روزنامه‌نگاری باشد، به شدت احساس می‌شود. پیشنهاد و درخواست ما تأسیس یک خبرگزاری است که مردم افغانستان بتوانند به آن اعتماد کنند و صدای ملت افغانستان در داخل و خارج از کشور باشد، به این ترتیب اندکی از آشفته‌گی، ناامیدی و بی اعتمادی افکار عمومی کاسته خواهد شد.

ما سال ۲۰۲۳ را با این امید آغاز کرده ایم و امیدواریم جامعه بین المللی و نهادهای حامی خبرنگاران از آن حمایت کنند تا با همکاری یک‌دیگر آلام مردم افغانستان را تسکین دهیم. سوم ماه می "روز جهانی آزادی مطبوعات" بهترین فرصت برای نشر این مرام و احقاق آزادی بیان در افغانستان است.

فراموش نکنیم تا زمانیکه حقیقت آزاد نیست، آزادی حقیقت ندارد.

سازمان حمایت از خبرنگاران افغانستان